

Pravilno poimenovanje kitajske čebele

Anže Sobočan

Spodaj opisani predlog popravkov v dveh novejših slovenskih strokovnih čebelarških delih je bil prvič predstavljen na predavanju o čebelarstvu na Kitajskem, ki je bilo 22. 12. 2009 v čebelarški knjižnici Janeza Goličnika na sedežu ČZS.

V knjigi *Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje 1* je na 18. strani med drugimi podvrstami azijske čebele omenjena *Apis cerana heimifeng*, ki je slovensko napačno poimenovana kitajska čebela. Njeno pravilnejše poimenovanje v slovenščini bi bilo črna kitajska čebela, to pa bi se ujemale tudi z angleškim, nemškim in ne nazadnje tudi s kitajskim poimenovanjem te podvrste. Kitajska čebela je *Apis cerana cerana* Fabricius, ki je omenjeni vir med podvrstami azijske čebele ne navaja. To sicer ni napaka, saj namen vira ni bil naštetih vse podvrste, je pa čudno, ker gre za eno izmed najbolj razširjenih podvrst. Enaka napaka se pojavi v *Čebelarškem terminološkem slovarju*, v katerem najdemo na 77. strani pod geslom kitajska čebela znanstveno poimenovanje in opis, ki bi bolj ustrezala geslu črna kitajska čebela. Tega bi sicer morali na novo uvesti v slovar, pod geslom kitajska čebela pa bi bilo znanstveno pravilno poimenovanje *Apis cerana cerana* Fabricius in ustrezen opis te podvrste. Opozoriti je treba še na nedoslednost pri uporabi slovenskega imena za čebeljo vrsto *Apis cerana*, ki je v *Čebelarškem terminološkem slovarju* imenovana vzhodna čebela, v Slovenskem čebelarstvu v tretje tisočletje 1 pa azijska čebela. Pravilno je lahko eno ali drugo, vendar se je treba odločiti in dosledno uporabljati en izraz, sicer se bo zmeda na tem, že tako precej kaotičnem področju, nadaljevala.

Profesor Michael Engel v svoji razpravi z naslovom *The Taxonomy of Recent and Fossil Honey Bees* (Sistematska uvrstitev sodobnih in fosilnih čebel), objavljeni leta 1999 v znanstveni reviji *Journal of Hymenoptera research* (Revija za raziskave kožokrilcev), ki je kot vir navedena tudi v omenjenih slovenskih delih, kjer se napaki pojavita, med drugim predlaga, da bi dva izmed dotodanjih ekotipov kitajske čebele (*Apis cerana cerana*) navajali kot samostojni podvrsti azijske čebele (*Apis cerana*), kajti njune fizične značilnosti in karakter se dovolj razlikujejo od kitajske čebele, da je to po zdaj veljavnih merilih mogoče. Ekotipa, za katera to predlaga, sta dva od štirih ekotipov, ki jih je za kitajsko

čebelo predlagal profesor Jang Guanhuang in ki so po njem povzeti tudi v knjigi *Xiandai yangfeng shengchan* (Moderno čebelarstvo), stran 162. Takrat so za ekotipe kitajske čebele veljali: hainanska kitajska čebela, razširjena na kitajskem otoku Hainan v Južnem kitajskem morju, tibetanska kitajska čebela, razširjena predvsem v kitajski provinci Tibet in v Himalaji, kitajska čebela aba, razširjena izključno v hribovitih regijah Aba in Ganzi v provinci Sichuan, ter vzhodna kitajska čebela, razširjena v vseh provincah in avtonomnih pokrajinah Ljudske republike Kitajske z izjemo severozahodne province Xinjiang. Profesor Engel v svojem delu predlaga, da bi ekotip kitajske čebele aba, ki se od drugih čebel razlikuje po temnejši barvi, uvedli kot samostojno podvrsto *Apis cerana heimifeng* Engel. Beseda *heimifeng* izvira iz latiniziranega zapisa kitajskih pismenk, pinjina, in pomeni črna čebela (hei- črna, mifeng - čebela). Avtor jo tudi angleško poimenuje black chinese honey bee (črna kitajska čebela). Za samostojno podvrsto predlaga tudi tibetanski ekotip kitajske čebele, ki jo imenuje *Apis cerana skorikovi* Engel. Angleško jo imenuje himalayan honey bee (himalajska čebela), to ime pa je v prevodu v rabi tudi v slovenščini. Iz omenjenega vira pa nikakor ne moremo sklepati, da bi bila *Apis cerana heimifeng* Engel v slovenščini lahko poimenovana kot *kitajska čebela*. Vsa dejstva govorijo v prid temu, da je treba zaradi izrazito temne barve, ki ni tipična za najbolj razširjeno podvrsto azijske čebele na Kitajskem, to podvrsto poimenovati *črna kitajska čebela*.

Naravna razširjenost azijske čebele na Kitajskem

V delu Xiandai yangfeng shengchan (Moderno čebelarstvo) je na 158. strani med podvrstami azijske čebele (*Apis cerana*) na prvem mestu omenjena *Apis cerana cerana* Fabricius. Kitajsko je poimenovana *zhonghua mifeng* (kitajska čebela). Na Kitajskem najbolj razširjeno podvrsto *Apis cerana cerana* pa kot kitajska čebela ne poimenujejo samo v omenjenem delu, ampak tudi v velikem številu drugih čebelarških knjig, strokovnih revij in filmov o čebelarjenju. Zapisi o čebelah na kitajskih tleh segajo v čas rezljanja pismenk v želvje oklepe in živalske kosti (Jiaguwen) in so stari približno 3000 let. Na območju Kitajske je bila tedaj razširjena samo *Apis cerana cerana*, ne pa tudi druge podvrste azijske čebele, prav to pa po mojem mnenju daje kitajskim čebelarjem in znanstvenikom zgodovinsko pravico, da sami poimenujejo svojo čebelo tako, kot se njim samim zdi najprimerneje. Po osebnem posvetovanju s profesorjem Michaelom Engelom sem o tem še bolj trdno prepričan. Na vprašanje o tem mi je namreč odgovoril, da so splošna imena (common names) v posameznih jezikih stvar odločitve strokovnjakov posameznih držav, vendar se morajo o njih posvetovati in jih izbrati tako, da bi čim bolj ustrezala resnični situaciji, čeprav s stališča mednarodnih predpisov nobeno ime ni absolutno pravilno ali absolutno napačno. Stroga pravila veljajo zgolj za uporabo latiniziranih znanstvenih imen.

Predlagam, da to problematično področje čim prej dopolnimo in uredimo tako, da bomo predstavnikom čebelarstvo najmočnejše države na svetu lahko brez sramu pokazali, da nismo brezbrizni in da nam ni vseeno za njihovo avtohtono čebelo. Šele takrat lahko tudi mi od njih in od preostalega sveta zahtevamo spoštovanje naše avtohtone čebele! ■

Viri:

- Bokal, L. (2008): Čebelarški terminološki slovar. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in Čebelarstva zveza Slovenije.
- Engel, M. S. (1999): The taxonomy of Recent and Fossil Honey Bees (Hymenoptera: Apidae; Apis) (Sistematska uvrstitev sodobnih in fosilnih čebel), Journal of Hymenoptera Research, št. 8 (2), str. 165–196.
- Gregori, J. (2008): Sistematska uvrstitev čebel, v: Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje 1. Brdo pri Luskovici: Čebelarstva zveza Slovenije, str. 14–23.
- Huang Wencheng (2005): Fengwang peiyu jishu (Tehnologija vzreje matic). Peking: Jindun chubanshe.
- Luo Shoujin (2008): Wu gonghai yangfeng ji feng changpin (Do okolja prijazno čebelarjenje in čebelji pridelki). Peking: Zhongguo linye chubanshe.
- Qi Qiaoyun (2000): Shiyong yangfeng jishu (Tehnologija čebelarjenja v praksi). Peking: Jindun chubanshi.
- Zhang Fuxing (2005): Xiandai yangfeng shengchan (Moderno čebelarstvo). Peking: Zhongguo nongye daxue chubanshi, tretja izdaja (prvič izdano leta 1998).

Novice iz sveta

Franc Šivic

Avstrija

Predsednik Avstrijske čebelarstva zveze inž. Josef Ulz se v uvodniku revije Bienen aktuell sprašuje, kaj bo avstrijskim čebelarjem prineslo leto 2010, saj name-rava vlada podaljšati dovoljenje za uporabo neonikotino-idov v kmetijstvu. Kar 45 % vsega semena koruze bo obdelanega z zloglasnim sistematičnim insekticidom Gaucho, ki vsebuje aktivno snov imidaklopid. Predsednik je že na začetku minulega leta pozval čebelarje, naj med letom pozorno spremljajo vedenje čebel in takoj prijavijo vsako zastrupitev. Zastrupitve, ponekod zelo resne, so se po pričakovanih res pojavile, vendar, žal, vsi čebelarji niso bili disciplinirani in številnih primerov niso prijavili. Tako so oblasti dobile vtis, da je vse v okviru normalnega, zato bo odločitev, da je neonikotinoide dovoljeno uporabljati tudi letos, zanje lahka. Predsednik Ulz trka na vest svojih članov in jih poziva, naj bodo tokrat pozornejši in naj se ne sramujejo prijaviti vsakega suma zastrupitve,

saj je prav od njih odvisna prihodnost avstrijskega čebelarstva. Problemov namreč ne bo rešilo samo kritiziranje brez trdnih dokazov.

Vir: Ulz, J. (2009): Imkerschaft protestiert ..., Bienen aktuell, št. 12, december 2009, str. 3.

Tajska

Novembra je na univerzi Mae Fah Luang na Tajskem potekala mednarodna konferenca o apiterapiji. Organizatorji tega zanimivega dogodka so bili poleg omenjene univerze še Azijsko čebelarstvo združenje (Asian Apicultural Association), Mednarodno društvo za apiterapijo in čebelje pridelke (International Apitherapy and Bee Products) ter druge raziskovalne organizacije. Konference se je udeležilo sto strokovnjakov iz osmih držav. Predavatelji so predstavili svoje raziskave o zdravilnosti voska, čebeljega strupa, cvetnega prahu, propolisa, medu in matičnega mlečka.